



GENERALNI DIREKTORAT ZA NOTRANJO POLITIKO UNIJE

**ODDELEK ZA POLITIKO B: STRUKTURNA IN KOHEZIJSKA
POLITIKA**

RIBIŠTVO

RIBOLOV NAVADNE PEŠČENE KOZICE

POVZETEK

Ta dokument je naročil Odbor za ribištvo Evropskega parlamenta.

AVTORJA

A.N.D. International (Dominique AVIAT, Cecile DIAMANTIS)
Johann Heinrich von Thünen-Institut (Thomas NEUDECKER, Jörg BERKENHAGEN, Milan MÜLLER)

ODGOVORNI ADMINISTRATOR

Jesús IBORRA MARTÍN
Tematski sektor za strukturno in kohezijsko politiko
Evropski parlament
E-pošta: ipoldepb@europarl.europa.eu

POMOČNICA UREDNIKA:

Virginija KELMELYTE

JEZIKOVNE RAZLIČICE

Izvirnik: EN
Prevodi: DE, ES, FR, IT, PT
Povzetek: BG, CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IT, LT, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SK, SL, SV.

O IZDAJATELJU

Če želite pisati tematskemu sektorju ali se naročiti na njegov mesečni časopis, uporabite elektronski naslov:
poldep-cohesion@europarl.europa.eu

Rokopis dokončan februarja 2011.
Bruselj, © Evropski parlament, 2011.

Ta dokument je na voljo na spletnem mestu:
<http://www.europarl.europa.eu/studies>

IZJAVA O OMEJITVI ODGOVORNOSTI

Za mnenja, izražena v tem dokumentu, so odgovorni izključno avtorji in ne predstavljajo nujno uradnega stališča Evropskega parlamenta.

Dovoljeno je razmnoževanje in prevajanje za nekomercialne namene, pod pogojem, da se navede vir ter da je izdajatelj predhodno obveščen in prejme izvod.



GENERALNI DIREKTORAT ZA NOTRANJO POLITIKO UNIJE

**ODDELEK ZA POLITIKO B: STRUKTURNA IN KOHEZIJSKA
POLITIKA**

RIBIŠTVO

RIBOLOV NAVADNE PEŠČENE KOZICE

POVZETEK

Izveleček

Namen študije je zagotoviti članom Odbora za ribištvo Evropskega parlamenta jasen opis ribolova in trgov navadne peščene kozice (*Crangon crangon*) na Nizozemskem, v Nemčiji in na Danskem.

Raziskava je zamišljena kot informativni dokument. Obravnava vprašanja v zvezi s proizvodnjo (gospodarski in socialni pomen proizvodnje, dobičkonosnost flot, vplivi na okolje) ter v zvezi s trženjem (organizacija panoge, vloga pomembnih trgovcev na debelo in predelovalcev, cene in marže v sektorju) ter opisuje izvajanje skupne ureditve trga za navadne peščene kozice.

POVZETEK

Ozadje

Sektor navadnih peščenih kozic si zasluži posebno pozornost iz najmanj štirih razlogov:

- gospodarski in socialni pomen sektorja: v treh državah članicah (Nizozemska, Nemčija, Danska) s 95-odstotno proizvodnjo vseh navadnih peščenih kozic ima ribištvo znaten gospodarski in socialni pomen (zajema več kot 500 ribiških plovil); ribolov navadne peščene kozice ima dolgo tradicijo in veliko ekonomsko vrednost za nacionalne ribiške sektorje; poleg tega je zelo pomemben za turizem in identiteto zadevnih regij;
- socialna in ekološka razprava: naravovarstvene organizacije, kot so WWF in North Sea Foundation, so navadno peščeno kozico vključile v zeleni stolpec priročnika o nakupu rib za namen ocenjevanja staležev, ob upoštevanju, da vrsta ni ogrožena in je sorazmerno neobčutljiva na ribolovni napor; vendar so te nevladne organizacije zaskrbljene glede prilova (zlasti bokoplut) in škode na dnu morja, ki jih povzročajo vlečne mreže z gredjo;
- tekoča reforma skupne ribiške politike in skupne ureditve trga: skupna ureditev trga za ribiške proizvode zagotavlja nekatera orodja (organizacije proizvajalcev, medpanožne organizacije, intervencijske mehanizme, priporočene cene, trgovinski režim), ki so jih v določeni meri uporabljali deležniki; nekateri od teh instrumentov so se izkazali kot manj učinkoviti ali se niso učinkovito izvajali;
- nizozemski organ za konkurenco (NMa) je ugotovil, da sporazumi o ribolovnih kvotah in minimalnih cenah za severnomorske kozice ter sporazumi za izključitev novega trgovca niso v skladu s skupno ureditvijo trga in kršijo člen 81 Pogodbe ES in razdelek 6 Zakona o konkurenci. NMa je izrekla denarno kazen za organizacije proizvajalcev v zadevnih treh državah članicah in trgovce na debelo. Primer še ni bil dokončno razrešen.

Namen

Namen študije je zagotoviti članom Odbora za ribištvo Evropskega parlamenta jasen opis ribolova in trga navadne peščene kozice (*Crangon crangon*) na Nizozemskem, v Nemčiji in na Danskem.

Študija je zasnovana kot informativni dokument za člane in je sestavljena iz dveh delov.

Prvi del opisuje ribištvo, zlasti:

- razvoj proizvodnje navadne peščene kozice v posameznih državah,
- gospodarski in socialni pomen panoge v posameznih državah,
- gospodarsko storilnost flot v tovrstnem ribištvu (zlasti flot z vlečnimi mrežami z gredjo),
- vpliv pridnenih vlečnih mrež v Severnem morju na okolje,
- upravljanje ribolova navadne peščene kozice.

Drugi del opisuje trge in izvajanje skupne ureditve trga za navadno peščeno kozico, med drugim:

- cene in intervencijske ukrepe,
- možen učinek avtonomne začasne opustitve carinskih tarif za druge vrste kozic (*Pandalus borealis*),
- organizacije proizvajalcev,
- razširitev pravil,
- možnosti za ustanovitev medpanožne organizacije.

Drugi del opisuje tudi organizacijo panoge in postopke, ki jih je sprožila NMa. Prav tako vsebuje informacije o statusu in obetih za okoljsko označevanje „Marine Stewardship Council“ (MSC) na področju ribolova navadne peščene kozice.

Ugotovitve

Tri države članice, ki so predmet pregleda, zajemajo 95 % celotne evropske proizvodnje. Nizozemska je največja proizvajalka (47 % celotne proizvodnje EU), sledita ji Nemčija (38 %) in Danska (9 %).

Nizozemska ima najmočnejša plovila, ki nenehno lovijo in dosejajo največji povprečni iztvor na plovilo (105 ton leta 2010). Danska ima zelo učinkovito floto zaradi najsodobnejših plovil in učinkovitih ribolovnih sistemov. Nemška flota ima velik delež manjših in starejših plovil z močnim sezonskim ribolovnim vzorcem in redkim zimskim ribolovom.

Navadna peščena kozica je med petimi najbolj priljubljenimi vrstami (glede na vrednost) nizozemskih in nemških flot. Nizozemske in nemške flote z vlečnimi mrežami z gredjo v kategoriji 12–24 m so skoraj povsem odvisne od prihodka iz ribolova navadne peščene kozice; tudi danske flote z vlečnimi mrežami z gredjo lovijo predvsem navadno peščeno kozico, deloma tudi bokoplute, imajo pa tudi možnost prehoda na ribolov peščenke.

Nizozemska in nemška plovila so razporejena ob celotni obali ter so pomembna za turizem, saj nudijo slikovit videz pristanišč.

Pri sedanji sestavi flote (500 plovil) ribolov kozic ne more biti dobičkonosen, če je cena prve prodaje kozic nižja od 2,75 EUR/kg (ob predpostavki, da je cena plinskega olja 0,60 EUR/kg). Če bi se flota zmanjšala na 375 plovil, bi bil prag dobičkonosnosti pri ceni kozic 2,31 EUR/kg.

Sedanji obseg staleža je zelo velik in ne kaže znakov prelova.

V okviru postopka pridobitve okoljske oznake MSC so zadevne tri države članice oblikovale načrte upravljanja. Ti še niso dokončno oblikovani in bodo verjetno še spremenjeni.

Trg EU je 80-odstotno odvisen od dveh nizozemskih podjetij, HEIPLOEG in KLAAS PUUL, ki vsako leto kupita približno 30 000 ton navadnih peščenih kozic. Ribolov navadne peščene kozice se zdi dobičkonosna dejavnost za predelovalce.

Navadne peščene kozice za 14 dni odpotujejo v Maroko, kjer jim odstranijo oklep. Izdatna uporaba sredstev za konzerviranje (benzojska kislina, sorbinska kislina) podaljšuje življenjsko dobo proizvoda.

Belgija je glavni potrošniški trg (zajema več kot polovico celotnega trga EU za navadno peščeno kozico), sledita pa ji Nizozemska in Nemčija. Kozice brez oklepa predstavljajo 90 % prodaje na trgu. Glavni trg za kozice z oklepom je Francija, sledi pa ji Belgija.

Sklepne ugotovitve

V zadnjih mesecih **so se razmere na trgu navadne peščene kozice bistveno poslabšale**. Nizke cene rib (morskega lista, morske plošče, trsk, iverk itd.) na dražbi so prisilile ribiče k preusmeritvi z rib na kozice, kar je povzročilo prekomerno proizvodnjo navadnih peščenih kozic in nizke cene, zlasti zato, ker imajo ti ribiči, ki imajo dovoljenje za ribolov tako kozic kot rib, večjo ribolovno zmogljivost. Nekateri ukrepi (blokade tovarn predelovalcev), izvedeni leta 2010, so pokazali, da so ribiči zaskrbljeni glede moči predelovalcev. Orodja skupne ureditve trga niso prispevala k preprečevanju slabšanja razmer, cena, plačana ribičem v začetku leta 2011, pa je pokazala, da je **večina plovil, ki lovijo kozice, nedobičkonosna**.

Prekomerna proizvodnja negativno vpliva tudi na kakovost končnega proizvoda: velike količine navadnih peščenih kozic se zamrznejo, pozneje pa odmrznejo in zmešajo s svežimi kozicami.

Izvajanje skupne ureditve trga je imelo zelo majhen učinek na trg navadnih peščenih kozic.

Cenovna ureditev (priporočena cena, odtegnitvena cena) ni preprečila bistvenega znižanja cen ob koncu leta 2010 in na začetku leta 2011.

Organizacije proizvajalcev na področju ribolova navadne peščene kozice so zelo redko uporabljale odtegnitev, v primeru uporabe pa je šlo skoraj izključno za danske organizacije. Leta 2009 so se odtegnitve izvedle pri 0,66 % iztovora na ravni EU.

Ureditve, ki so omogočile in zagotovile upravljanje avtonomnih tarifnih kvot Skupnosti za hladnovodno kozico (20 000 ton/leto pri 0 %), ne vplivajo na sektor navadnih peščenih kozic, saj sta tržna segmenta za kozice vrste *pandalus* in *crangon* dokaj neodvisna.

Stopnja organiziranosti ribičev navadne peščene kozice je dokaj visoka (88 % na ravni EU), vendar se razlikuje med organizacijami proizvajalcev (tako v Nemčiji kot na Nizozemskem), pomisleki NMa pa znatno omejuje njihove ukrepe.

V maloprodaji navadne peščene kozice v majhnih enotah dosegajo ravni cen, pri katerih je **poslovanje predelovalcev in trgovcev na drobno dobičkonosno**. Za pomembne predelovalce navadne peščene kozice predstavljajo od približno 25 do 30 % celotne dejavnosti, ostalo pa večinoma tropske kozice, vendar so navadne peščene kozice zanje proizvod, ki zagotavlja možnost večje marže.

Stalež navadnih peščenih kozic ostaja v dobrem stanju, kot priznavajo nevladne organizacije, ki nasprotujejo prilovu in ribolovnim tehnikam, pri katerih se mreže „dotikajo dna“. Raven ulova v prejšnjih letih (približno 35 000 ton) ne ogroža staleža.

Glavne rešitve, ki jih predlagajo organizacije ribičev za izhod iz gospodarske krize, so okoljsko označevanje MSC ter sistema celotnega dovoljenega ulova in kvot za upravljanje staležev.

Zadevne tri države članice, ki so predmet pregleda, razvijajo načrte upravljanja, vendar ker morajo za vse ribiče ali vsaj za njihovo večino veljati podobni sistemi, to ne bo privedlo do razlikovanja med proizvodi na trgu, zato je povišanje cene na podlagi certifikacijske oznake vprašljivo. Vendar pa bi oznaka morala zagotavljati dostop do trga v dolgoročnem smislu, saj pomembni trgovci na drobno nameravajo na kratek/srednji rok umakniti ribiške proizvode brez oznake MSC iz ponudbe. Na Nizozemskem bo obnova dovoljenj za ribolov kozic s strani ministrstva odvisna od pridobitve okoljske oznake MSC.

Ulov enake količine kozic s floto, zmanjšano za 25 % v smislu števila plovil, bi moral biti izvedljiv brez težav.

Priporočila

Zavržek navadnih peščenih kozic je mogoče zmanjšati z različnimi metodami:

- s prilagoditvijo velikosti očes v mreži komercialni velikosti navadnih peščenih kozic, tj. očesa morajo biti širša od 16 mm, kar je zakonsko sprejemljiva velikost, velika načeloma od 22 do 24 mm;
- z nadomestitvijo tradicionalnih rombastih očes s kvadratnimi očesi v vreči; kvadratna očesa zmanjšujejo prilog majhnih okroglih rib (glavočev, trsk, snetcev itd.) in prispevajo k zmanjševanju prilova majhnih morskih listov, ki se zapletajo v rombaste mreže;
- z uporabo koprenastih mrež večino časa (z malo izjemami ali brez izjem);
- s povečanjem preživetja zavrženih rib;
- z izogibanjem plitvim vodam (npr. od 0 do 3 m);
- z zmanjšanjem ribolovnega napora od junija do avgusta.

Vprašanje celotnega dovoljenega ulova je predmet razprave ribičev in organizacij proizvajalcev, **ki ga je treba poglobiti**. Zlasti priporočamo, da se natančno preučijo socialne in gospodarske posledice.

Gospodarske težave sektorja so povezane z ravno cen, plačanih ribičem, ki v zadnjem obdobju ne zagotavlja dobičkonosnosti ribolova kozic, in z velikostjo flote, ki naj bi bila prevelika, zlasti na Nizozemskem, kjer mora večina ribolovnih območij upoštevati načela omrežja Natura 2000. **Če bi se število plovil v floti zmanjšalo za 25 %**, bi bila cena prve prodaje, potrebna za doseg dobičkonosnosti za ribiče, za 43 centov nižja.

Še vedno obstajajo možnosti izboljšanja kakovosti ulovljenih kozic (higiena na krovu, optimizacija časa kuhanja, uporaba jedilne maščobe itd.), vodilni predelovalec pa je uvedel plačilo, vezano na kakovost (s premijo 0,50 EUR/kg za najboljšo kakovost). **Oblikovanje enostavnega kodeksa ravnanja za ribiče** je dober način za zagotovitev boljših cen.

Tekoče postopke pridobivanja okoljske oznake MSC je treba zaključiti do konca leta 2011 ali v začetku leta 2012 ter zaščititi udeležence na trgu na koncu prodajne verige.